

KVINDERNES LÆSEFORENING
PORSGRUND.

Henrik Wergeland
Folkebokssamling
Porsgrunn

1898—1923.

Henrik Wergeland
Folkebokssamling
Porsgrunn

KVINDERNES LÆSEFORENING

I

PORSGRUND

Stiftet 14. November 1898.

J Anledning af Læseforeningens 25 Aars Jubilæum den 14. November 1923, fremkommer fra Foreningens Styre denne korte Oversigt over Foreningens Stiftelse, Udvikling og Virksomhed.

Styret retter sin bedste Tak til Medlemmerne, og til enhver, der i Aarenes Løb har vist Foreningen sin Interesse og ydet den sin Støtte.

Porsgrund maa paa mange Omraader siges at være en Foregangsby. Fra Byen blev By, har dens Mænd ved Initiativ og Handling trygget dens Kaar og øget dens Ry. — I god Borgeraand arbeidet man altid videre, for at hævde sin Plads blandt Landets Stæder, i kommerciel — social og filantropisk Henseende.

Indtil 1880—90-Aarene var imidlertid ethvert Tiltag overladt Mændene.

Dog, efterhaanden som Arbeidsmarken udenfor Hjemmene aabnedes for Kvinderne, vaagnet disses Bevidsthed om, at der for dem ogsaa udenfor den strikte «Familie» fandtes Forpligtelser og Ansvar. Med denne Bevidsthed voksede stadig Kvindernes Ærgjærrighed om at være med at bygge og udvikle det Samfund, hvori de nu virkelig følte at de levet og arbeidet. —

Til at begynde med var der for Kvinder ikke mange Veier at gaa paa det offentlige Arbeidsmar-

ked. Skoleveiene først og senere Statens Telegrafvæsen o. s. v. o. s. v. —

I Telegrafvæsenet var i 90-Aarene ansat ved Porsgrunds Station — Frøken Augusta Schiødt —, der som den ledende Aand sammen med en liden Flok samfundsinteresserte og fremsynte Kvinder, Fru Helene Wright, Fru Marie Møller og Fru Thina Winsnes stiftet *Kvindernes Læseforening* i Porsgrund.

I April 1898 fik Mændene indrømmet almindelig Stemmeret. — Set i Lys herav kan man vel gaa ud fra, at *Kv. Læseforening* skabtes av Kvindernes Forstaaelse av, at for at naa frem, maa der til: *Organisation, Samarbeide og Samhörighed*. —

Med fuld Forstaaelse av, at Veien fremover gaar gjennom Selvopdragelse og Kundskaber — og med kvindeligg instinktiv Følelse av, at den til Samling gaar gjennom Ideer og Idealer, hvor Strid er udelukket, valgte disse klarsynte Kvinder at stifte sin Forening upolitisk og confessionsløs, under Litteraturens Egide, som *Kvindernes Læseforening*, hvis første Paragraf lyder :

Foreningens Formaål er gjennom Udlaan af Bøger, Høit-læsning og Diskussion at udbrede Sans for god Læsning og bidrage til Udvikling og Sammenslutning av Kvinder i Porsgrund og Omegn.

Fra Foreningens første Tid, Tidsrummet No-

vember 1898 til September 1902 savnes desværre Forhandlingsprotokol.

Det konstituerende Møde, der afholdtes den 14. November 1898, har formentlig alligevel ikke antat, at Tiderne skulde udvikle sig som de har vist sig at gjøre, heller ikke, at Foreningen skulde nogensinde anta de Dimensioner den nu har.

Man begyndte som en liden Flok paa 15—20 Personer, men har den hele Tid kunnet glæde sig ved en jevn og sikker Tilslutning, dens Medlemsantal er nu 130.

Foreningens første *Love* blev av Styret foreslaaet til Generalforsamlingen 1903. Indtil da hadde man kun endel «Bestemmelser» der, saa lyder Protokollen «var blit tildels ubrugelige.» —

Læseforeningens første Aar var gode Aar. Den norske Litteratur var endnu i sin Blomstringstid. Bestyrelse og Medlemmer arbeidet trolig sammen besjælet av det oprigtige Ønske — at komme videre — i fælles Interesse og Interesser. —

Forholdene, dette gjælder i særlig Grad de materielle, var jo desuden i den Tid betydelig lettere at arbeide under end de nuværende.

Læseforeningen kunde f. Ex. dengang strax aabne et Læseværelse, der oplyst og opvarmet var aabent for Foreningens Medlemmer, daglig fra Kl. 2 til 10 Eftm. og hvor der var udlagt Tidsskrifter

og Aviser. Kontingenten var da kr. 5.00 pr. Medlem med Moderation for Medlemmer av samme Husstand. Under de nuværende Forhold, hvor Kontingenten er det dobbelte, er et fast Læseværelse en Umulighed paa Grund av Prisforhold og Bolignød. —

Enhver kan forstaa hvilken Betydning et saadant Mødested som *Kv. Læseforening* har hat og har for Kvinder i Porsgrund og Omegn.

Paa neutral Grund, ubundet av al «Selskabelighed», er der her Anledning for alle Kvinder til at mødes og lære hinanden at kjende. Enhver fremmed er velkommen, og mangan Indflytter blev i Læseforeningen hjulpet over den første vanskelige Tid i en liden By. —

Foreningens Karakter har altid været bevaret strengt privat. Ingen Resolutioner fattes, og ingen «Sager» sættes ud i Verden.

Der har ved enkelte Anledninger været gjort Forsøg paa at føre Foreningen over i et mere politisk Spor, hvilket dog aldrig har vundet den avgjørende Stemning for sig.

Gjennem de 25 Aar har der for Læseforeningen selvsagt vært Opgangs- og Nedgangsperioder, men i gode, som i slappe Tider har den dog, med mer eller mindre Held, altid virket trofast efter sin Idé,

at *samle* Kvinderne i sin By og dens nærmeste Omegn — i fælles gjensidig opdragende Hensigt, til Glæde og Adspredelse.

Av *Kv. Læseforening* er i 1899 udgaat «*Stemmeretsforening* for Kvinder i Porsgrund»; herav er igjen avledet den nu eksisterende «*Kvindesagsforening*».

Paa Generalforsamlingen i 1903 — foreslog daværende Formand, Fru Betzy Krogh, en sammenslutning av *Kv. Læseforening* og *Stemmeretsforeningen*, hvilket Forslag bifaldtes mod 1 Stemme — Frøken Benedicte Flood. — Efter dette Stemmeudfald bemyndigedes Fru Krogh til at underhandle med Stemmeretsforeningens Bestyrelse. —

Det fremgaar uklart av Protokollen, hvad der blev av disse Underhandlinger. Nogen Sammenslutning eller noget Samarbeide har imidlertid aldrig fundet Sted, hvilket jo desuden vilde vært i Strid med et av Læseforeningens fundamentale Principer «upolitisk».

Under Møderne har ikke forekommet nogen politisk Discussion eller nogen religiøs Meningsudveksling, hvor personlige sterkt divergerende Opfatninger kunde stødes, og skabe Disharmoni.

Ved Foredrag og Discussioner har Emnet fortrinnsvis vært av litterær Art — eller Tidens og Dagens sociale Spørsmål har vært behandlet.

Helt fra Læseforeningens første Tid har der vært en bestemt ugentlig Mødedag til Høitlæsning eller Discussion. Man er den hele Tid paa den Dag kommet sammen Em. og Aften avvexlende, for paa denne Maade at imødekomme ethvert Medlems Anledning til at være tilstede. —

I 1901 indførtes, efter Forslag fra Medlemmer, den Skik en Gang hver Maaned ved de ugentlige Sammenkomster at servere The eller Kaffe m/ Kager. Herfor betalte hvert tilstedeværende Medlem Kr. 0.25 og denne minimale Pris holdt sig helt til Krigens Tid 1916, da man forhøiet til Kr. 0.50.

Foreningens Styre forsøger at variere Læsningen bedst mulig til de ugentlige Mødeaftener. Der har vært læst hovedsagelig norsk Litteratur, men ogsaa udenlandsk (dog i Oversættelse) fra klassiske Ting til Dagens nyeste Forekomster. Prosa og bunden Stil. Nogen fast Dag for Høitlæsning eller Foredrag av fremmede Landes Litteratur i Originalsproget har vist sig ugjennemførlig.

Mindst to av Styremedlemmerne sætter sig personlig ind i Læsestoffet til Høitlæsningerne. —

Som en Parantese kan det ha sin Interesse her at ta frem hvad Protokollen i denne Forbindelse fortæller om de forandrede Forhold og Synsmaader:

Under et Styremøde saavidt sent som i 1905 var der Dissens om hvorvidt en Bog som Thomas

Krags «*Gunnor Kjeld*» burde, — ikke læses høit, — men overhodet kjøbes til Foreningens Bibliothek. — Majoriteten mente Nei, og «efter endel Betænkning» (sic) blev ogsaa Gunnar Heibergs «*Kjærlighedens Tragedie*» sat paa Indexlisten.

Man skylder at tilføie, at den dissenterende Minoritet var daværende Formand Frøken Smith, og Styremedlem Fru Torkildsen. —

Fremmede Foredragsholdere har vært tilkaldt i den Udstrækning Foreningens Budget har tilladt dette. Discussionsmøder er ingen fast Institution i *Kv. Læseforening*. —

Følgende Foredrag har været avholdt i Læseforeningen :

Gina Krogh :	«Camilla Collet».
Dr. Caroline Steen :	«Anvendt Fysiologi».
Fru Hanna Isachsen :	«Læsning og praktisk Arbeide».
Fru Gjems Selmer :	«Vore Børns sædelige Opdragelse».
Overlærer Sommerfelt :	«I Helheim».
Fru Nærup :	«Samfundstanken».
Fru Overlærer Neubert :	«Indtryk fra Amerika».
Sogneprest Hauge :	«Fædrelandskjærlighed».
Fru Helene Lassen :	«Ungdommens Forhold til Kunst og Litteratur».
Frøken Sørvig :	«Roms Campagna og Klosteret <i>Tre Fontane</i> ».

Sylvan Johnson :	«Selma Lagerløff».
Adjunkt Bugge :	«Lille Eyolf».
Fru Hanna Isachsen :	«Kultur og Degeneration».
Ane Andersen :	« <i>Paris</i> » med Lysbilleder.
Sylvan Johnson :	«Om Nobel og hans Arv».
Fr. Kirsten Holst :	«Gode og slette Sider ved vort sociale Liv».
Sylvan Johnson :	«Keisaren av Portugalien».
Ane Andersen :	«H. C. Andersen og hans Kunst».
Rektor Borchsenius :	«Shakespeare».
Solveig Soelseth :	«Charlotte Bronte».
Fru Lyth :	«Nyare svenska Littera- turen».
Ane Andersen :	« <i>Versailles</i> » med Lys- billeder.
Fru Martha Steinsvik :	«Kvindens anden Ungdom og Tidens nye Aandsret- ning».
Mette Rørholt :	«Passionsskuespillene i Oberammergau».
Fru Expeditionschef Alten :	«Har vi Ret til at klage over Ungdommen».

Foreningens Bibliothek grundlagdes Høsten 1899,
og tæller nu 880 Bind.

Større festlige Tilstelninger har været afholdt i
Læseforeningen ved forskellige Anledninger, saa-
ledes paa Foreningens 10 Aarsdag i 1908, og dens
20 Aarsdag i 1918. En Bjørnsonfest i 1911, og en

Camilla Collet Fest paa hendes 100 Aarsdag den 23. Januar 1913. Videre Aarsfester i 1914 og 1920.

Betegnende for de forandrede Forhold er, at man paa 10 Aarsdagen i 1908 kunde holde Fest i Raadhuset (Dessert med Vin) for Entré pro persona Kr. 1.25, og uden Underskud. —

Kontingent til Læseforeningen stiller sig i Aarenes Løb saaledes:

1898—1917	1 Medlem	Kr. 5.00
	2 Medlemmer (samme Husst.) »	8.00
	3 do. (do.) »	10.00

1917—1921 Kr. 6.00 pr. Medlem uanset Husstand.
1921— » 10.00 » — — —

Foreningens *Styre* bestaar siden 1921 av 6 Medlemmer og tre Suppleanter. (Tidligere 5 Medlemmer og 3 Suppleanter) herav udgaar aarlig efter Tur 2 Medlemmer, der kan gjenvelges. —

I Foreningens tidligste Tid valgtes Kasserer og Bibliothekar udenfor Styret. Disse Stillinger var ulønnet indtil 1902. Men fra 1902—1903 avlønnet, forsaavidt at vedkommende var Frimedlem.

Paa Aarsmødet i 1903 slog man imidlertid begge Stillinger sammen med en aarlig Løn av Kr. 20.00 — hvilken efterhaanden er steget til Kr. 40.00 — 60.00 og nu Kr. 100.00 pr. Aar. —

Paa Grund av det stadig stigende Arbeide i

Bibliotheket er Kasserervirksomheden overtat av et av Styrets Medlemmer, uden Vederlag. Bibliothekaren vælges fremdeles utenfor Styret. —

Kv. Læseforenings første Styre 1898—1899
bestod av Stifterne :

Frk. Augusta Schjødt.

Fru Helene Wright.

Fru Marie Møller.

Fru Thina Winsnes.

samt udenfor disse

Frøken Maren Melsom.

Som Kasserer fungerte i den Tid Lærerinde
Frøken Emilie Moe.

2det Styre. 1899—1900.

Frøken Augusta Schjødt.
Frøken Maren Melsom.
Fru Helene Wright.
Fru Lycke-Hansen.
Frøken Constance Smith.

Kasserer Frøken Vinnie Franklin.

3die Styre. 1900—1901.

Frøken Constance Smith.

Fru Lycke-Hansen.

Fru Betzy Krogh.

Frøken Anette Tillisch.

Frøken Reynolds.

Som Formænd har været valgt :

Fru Betzy Krogh.

Frøken Augusta Schjødt 1898—1900.

Frøken Constance Smith 1900—1901.

Fru Betzy Krogh 1902—1903.

Frøken Constance Smith 1903—

Som Viceformænd:

Frøken Maren Melsom	1898—1900.
Fru Lycke-Hansen	1900—1902.
Fru Betzy Krogh.	1903—1907.
Frøken Marie Schou	1907—1909.
Fru Inga Torkildsen	1809—1919.
Frøken Ane Andersen	1919—

Som Styremedlemmer har i Aarenes Løb desuden fungeret:

Frøken Benedicte Flood.
 Fru Vinnie Franklin Knudsen.
 Fru Ida Myhre.
 Frøken Anette Johnsen.
 Frøken Sophie Olsen.
 Frøken Marie Schou.
 Fru Alice Jeremiassen.
 Frøken Margrethe Andersen.
 Frøken Betty Andresen.
 Fru Hedalen.
 Fru Kitty Stub-Thorsen.
 Frøken Solveig Soelseth.
 Fru Caroline Piro.
 Fru Marie Maroni-Johannessen.
 Frøken Mette Rørholt.
 Fru Helene Abrahamsen.
 Frøken Rikka Sendresen.

Det fungerende Styre er :

Frøken Constance Smith,
Foreningens trofaste Formand i 20 Aar

og videre :

Ane Andersen. Caroline Piro. Solveig Soelseth.
Rikka Sendresen. Inga Torkildsen.

Som Bibliothekarar har fungeret :

Frøken Gaardsmoen	1899—1900.
» Signe Norberg	1900—1900.
» Hanna Larsen	1900—1901.
» Marie Holm	1901—1902.
» Ada Clasen	1902—1903.
» Sigrid Andresen.	1903—1906.
» Marie Schou	1906—1908.
» Mette Rørholdt	1908—

Som Revisorer har fungeret :

Consul Christen Knudsen.
Frøken Clara Gjertsen. Frk. B. Flood.
Frøken Margit Rasmussen.

Læseforeningens Lokaler.

Sit første Lokale havde Læseforeningen i det dengang saakaldte «Central».

1. Den nuværende Posthusgaard . . 1898—1899.
2. Hos Fru Marie Baumann (gl. gaard) 1899—1903.
3. » » Martha Bruun (nuværende
Capt. Rønnings Gaard) 1903—1904.
4. Hos Kjøbmand Johannessen, Storgt. 1904—1905.
5. » Fru Ødegaard, — 1905—1910.
6. » » Skrædder Hallquist . . . 1910—1911.
7. » » Sendresen 1911—1917.
8. I Sjømandsforeningen. 1917—

Pengegaver har ved testamentarisk Bestemmelse været skjænket Læseforeningen av *Fru Helene Wright* og *Frk. Sofie Olsen*.

Foreningens Formue udgjør nu ca. *Kr. 2,000.00*.

Foreningen er Medlem av Porsgrunds lokale Kvinderaad. —

(Foreningens Lokale) Sjømandsforeningen.